

kıyafetlerden örnekleri ve yöntemleri kendi tasarımlarını anlayışları ile bağdaştırmışlardır. Selçuklular döneminde tamamen yerleşik düzene geçen Türkler Orta Asya'nın göçebe ve çadır yaşam tarzını geliştirerek sürdürmüştür(2).

Oysa Türkiye'nin bilde genel görünümü vardır. Elbette bu genel görünümü etkileyen faktörlerin içinde yerel ve yöresel özelliklerin payı büyüktür. Genişletilmiş coğrafi bölgelerimiz veya dağ, nehir ve göl havzaları ile sınırlı coğrafi alanlar tarihsel gelişim, estetik kültürlerin etkileri, dini sosyal ve ekonomik değişim ve gelişimler tüm giyim kuşamı olduğu gibi etkilemiştir(3).

Oyaların Yapım Amaçları

Anadoluda kadın dendiğinde ilk akla gelen giyim ve kuşamıdır. Giyimin aksesuarları olan başörtüler ise kadının renkli kimliğini oluşturur. Yemleri çember ya da poça denilen bu örtüler "kalenikâr" adı ile tanınan kumaş başkılığı ile desenlendikten sonra buna paralel olarak Anadolu kadınına tarafından el sanatlarımızdan olan oyalar sanatı ile süslenip kullanılmıştır. Kaynaklarda oyanın ise normal bir dantelin iki boyutlusuna karşılık, üç boyutlu ince bir Türk danteli olarak tanımlanmaktadır.

Oyalar okuması yazması olmayan bir halk topluluğunun kullanmakta olduğu bir çeşit haberleşme aracı olarak kabul görür. Bu yolla yuva kumaktan başlayarak kadın-erkek ilişkisinin dengesini sağlayan bir toplum, öteki dokuma sanatlarında olduğu gibi, en canlı ve hayati konuları başkasına bu şekilde iletmeyi başarmıştır.

Oyalar sanatı zaman içerisinde farklı tekniklerle süslenip işlevselliğinden öteye gidince, kadın artık için içine sanatını koyarak var olmanın anlamını aramaya başlar. Sevginin hesabını verir. Doğmak kadar mutluluğu, ölmek kadar hüznü yerleştirir.

Oyalar sanatı zaman içerisinde farklı tekniklerle süslenip işlevselliğinden öteye gidince, kadın artık için içine sanatını koyarak var olmanın anlamını aramaya başlar. Sevginin hesabını verir. Doğmak kadar mutluluğu, ölmek kadar hüznü yerleştirir. Kişisel değerlerini aktarmıştır oyalanına. Oyalanında ben olmuştur, sen olmuştur, sevgili olmuştur. Gerçeği ve düşünceleri var olmuştur. Böylece günlük psikolojik durumun kapılarını açmıştır kendine. Yaşamın anılarla dolu zaman boyutunda değerini hiç yitirmeyerek, beşikten mezara sözünü doğrularcasına daha kız çocuğu doğar doğmaz başına oyali örtü atıp, hayatı boyunca bu örtüyü evli veya bekar olmasına göre bağında oyalarla bezeyip bu örtüyü taşıyacaktır. Sessiz ama kararlı dânen işleri oyalanında anlatır.

Oyanın Yapımının, Isparta Ve Afyon Yöresindeki Kullanım Amacı

Kapalı kompozisyon biçiminde tasarlanan oyalar ipek pamuklu iplik, boncuk, pul, plastik halkalar kullanılarak yapılmaktadır. Oya yapımında sanatçı, çiçek, meyve, sebze, hayvan biçimlerinden oluşan konuları yansıtmak, yani sıra sembolik, natüralist, anti-natüralist tasarımları sergiler. Oyalarla bezenmiş çevreler, kadın giyim parçaları, saç süsleri halk edebiyatı parçaları yani sıra Levninin minyatürlerinde, Leotard ve Van Mour'un resimlerinde yer almaktadır.

İşlendikleri araçlara göre, tığ oyası, firkete oyası, iplik oyası, iğne oyası adları verilen ve işlevlerine göre adları da değişebilen oyalarda malzemeleri de, araçları da kolaylıkla sağlanabilen, hatta her yerde her zaman uygulanabilen bir sanat olmuştur. Günümüzde, ürünün azaldıkça boncuk oyalarda daha az üretilmekte hatta bunların yerini iplik oyalarda almaktadır. İplik oyalardaki bu kadar yaygınlaşmasında teknolojinin de etkisi bulunmaktadır. Her renkte daha canlı sentetik iplikler üretilmiş, hatta birkaç renkten oluşan ebruolu denilen iplikler oluşmuştur. Bu ebruolu ipliklerle kadınların, renkleri değişik ipliklerden farklı desenler yapılmaktadır. Kopararak yapılan oyalarda daha kolay yapılmasına neden olmuş daha canlı ve kolay yapılan görkemli, hafif oyalarda üremelerini sağlamıştır. Bu yüzden zamanla zengin oya çeşitlerinin oluşması sağlanmış hatta yapılan oyalarda isimleri daha unutulup sadece göze hitap neden çıkmasına neden olmuştur. Bazen bu oyalarla eklenen bir yaprak bir dal yeni oyalarda oluşmasına neden olmuştur. Bu durum en çok iplik oyalarda göze çarpmaktadır. İplik oya yapımı o kadar gelişmiştir ki yeni oyalarla yeni teknikleri gelişmesine zemin hazırladığından, daha renkli göze daha hoş gelen oyalarda yapılmaya başlamıştır.

Isparta Bölgesi oğuz boylarının yerleştiği, Ana doluya Türk damgasının vurulduğu Doğa güzellikleri ile Akdeniz Bölgesinin en güzel yerleşim merkezlerinden biridir. Komşu olan Isparta ve Afyon illeri yaşam ve kültür ve hatta giyim yöresel kıyafetler açısından bakıldığında bile çok farklı özellik taşıyarak ürünleri oyalarda birbirlerini tamamlarlar. Anlamlı bir işçiliğe sahip olan oya kadının renkleri konuşturarak oluşturduğu bir sanat olmuştur artık. Bu sanatta kadın muhtülüğünü, gözyaşlarını doğumlarını ölümünü katarak gönüllerinden gelenleri işlemiştir.

Daha önce yörelerde farklılık gösteren oya sanatı artık ulaşımın kolay yapılmasından ortak oyalarda oluşmasına neden olmuş teknik gelişmelere zemin hazırlamıştır. Isparta'da sadece ürün almak için hazırlanan oyalarda, Afyon yöresinde Kızanımın başında gelin olurken, başlarına örtülen en az dokuz renk ve çeşit oyalardan hazırlanan durak olmuştur.

Türkiye Cumhuriyetinde dış göçler nedeniyle afyonda ticari bir faaliyete dönüşen oyalarda afyonun merkez ve ilçelerinde kadınlarımız iş imkanı olarak geri dönmüş, birçok kadını oya yapımı ile kazanç elde etmeye başlamışlardır. Bu kazancın geliri daha çok dış ülkelere gelen siparişlerle gittikçe genişlemiş ve oya ticaretini oluşturmuştur. Oya ticaretinde en çok iplik oyalarda tercih edilmiştir.

Bu da Isparta ilinin gök kültürü ve üretilen oyalarda payı daha çoktur. Ispartanın oya ticareti en çok Uluborlu ilçesinde yapılmakta diğer ilçeler ve merkezlerde kullanım ve çeşit amaçlı ile hazırlanmaktadır(4). Afyon yöresi halkı dış göçler nedeniyle bu oya ticaretini daha çok geliştirmiştir. Çünkü afyonun ilçelerinin ve köylerinin halkları her evden bir kişi ülke dışında çalışmakta olduğundan ticaret imkanı daha kolay olmuştur. Oyalarda Ispartanın gök kültürü ile hazırlanıp Afyon ilinin ticaret imkanı ile aile içersinde yapıp, ülke dışında satılmaktadır.

Oya Çeşitleri

Oyalarda kullanılan araç, gereç ve yapım tekniğine göre adlandırılabilir:

1- Kullanılan araçlara göre:

1.1. Tığ oyalarda.

1.2. İğne oyalarda.

- 1.3. Firkete oyaları
- 2- Kullanılan gerece göre:
 - 2.1. Boncuk oyaları,
 - 2.2. Pul oyaları,
 - 2.3. İplik oyaları.
- 3- Kullanılan tekniğe göre:
 - 3.1. Tığ tekniği ile yapılan oylar,
 - 3.2. İğne tekniği ile yapılan oylar,
 - 3.3. Firkete ile yapılan oylar

Tığ Oyaları:

Günümüzde sentetik iplik kullanılarak yapılmaktadır. Tığa zincirle çekilerek örülür. Zincirden oluşan ilmekler, sıralar biçiminde üst üste konularak motifler oluşturulmaktadır.

İğne Oyaları:

Yalnızca ana doluya alt olduğu anlaşılan ve çok zengin çeşitleri olan iğne oyaları Anadolu halkı arasında bilinen simgesel anlamlarında vardır(5). İğne oyası olarak yazmaların başına yapılan oylar, ipek böcekçiliğinin olduğu yerlerde gelişmiştir ve ana malzemesi ipektir. İğne oyasının yapımı Yapılan yazmanın kenarına zürafa çekilir. Onun üzerine ilmekler çıktıça, uygulanacak motiflere göre farklı şekiller meydana gelmektedir. Bu ilmeklerle yapılan muhteşem bir oyadır(6).

Boncuk Oyaları

Ana malzemesi boncuk ve ipektir. Ardını yapımında kullanılan boncuktan almıştır. Boncuk dışında metal pul, plastik pul, halka ve hatta serum hortumları dahi kullanılmaktadır. Araç olarak tığ, iğne, firkete ve mekük kullanılır. Tığ işi ve iğne işi boncuk oyalan, eskiden daha çok kullanılan oyalardır.

Boncuk oyalan yapıldıkları araçlara göre de isimlendirilmişlerdir:

İplik Oyaları

İplik Çiçeği seven kadınlarımızın elinde mevsimlere göre değişen, renk ve biçim zenginliğini yığla şekillendirmiştir.

Sonuç

Memleketimizde çok zengin bir el sanatları geleneği vardır. Fakat bunlar çeşitli sosyal nedenler yüzünden unutulmakta ve kaybolmakta olup, ya da dış güçler nedeni ile ülkemizden, dış ülkelere çıkarılıp ticareti yapılmaktadır. Bu kültürümüzün taşınması olup, kayboluşun önüne geçilmelidir. Bu çaba kişisel olarak değil kurumlarca desteklenmeli ve yorlaşmayı önlemelidir. Ancak devletin kuracağı bir "Türk El Sanatları Tasarım Merkezi" ile her bölgenin ihtiyacına göre yine Devletin destekleyeceği Bilhassa pazarlama işleri için yardım edebileceği kurumlarca desteklenmelidir.

Bu konu, ciddiyle ele alındığı takdirde, bir yandan ilgili köylerin geliri artacağı için şehirlere göç oranı azalacak, bir yandan memleketimizin orijinal hatıra eşyaları yoluyla dış itibarı yükselecek ve döviz gelirlerimiz artacaktır.

Türk motiflerinden yararlanarak orijinal kumaşlar dokumaya başlayan tekstil endüstrimiz ve yine Türk motif ve biçimlerinden esinlenerek yeni yatırım yapan moda endüstrimiz, dış pazarlarda geniş rağbet sağlamaya başlamışlardır. Aynı hızla orijinal Türk formlarından ve desenlerinden yararlanarak yapılan tase-

nımlarında dikkat çekeceği düşünülmelidir.

Referanslar

1. Ahmet Aytaç; Geleneksel Türk El Dokumacılığı Sanatı, Konya, 2006
2. Fatma Özcan; "Sarı İnci" ve yöresinde Geleneksel El İşlemeleri" Kültür ve sanat sayı 22, s.56 1994
3. Süzülçüoğlu Türk Oğlu; "Anadolu Folklorunda Kadın Giyimleri" TÜRKİYEMİZ SAYI 73, s:50
4. Naciye Kaygıncı; İsparta Üstbordu gül oyları; TÜRKİYEMİZ, sayı 22, s:43
5. Ayten Kırıcı; Oyların Dekoratif değeri; TÜRKİYEMİZ sayı 43, s:11
6. Azra Hür Mengi; Tene İğne oyları; Kültür ve sanat sayı, 20, s:26

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

LACES IN THE ISPARTA AND AFYON EXAMPLES EVALUATION

AYŞEN KARARÖÇ

Sakarya University
Faculty of Fine Arts
SARAYBA**Abstract**

Present and future cultural-scientific world, is aimed at the one-dimensional. Shown as a universal value, in fact, truly a form of this approach is the loss of identity. Cultural elements are transmitted from generation to generation through education.

For handicrafts produced in Anatolia, the condition is true. Lace to read and write not knowing that you are using a variety of national community as a means of communication acceptable. Starting to settle down in this way to balance the male-female relations a society, as in other textile arts, most vibrant and vital issues in this way someone else has managed to communicate. Crafts, art and society for centuries and has played an active role in transmitting their lifestyle. At the same time fine educational, scientific, technical and other areas of development level and level of development that parallels that of crafts.

Handicraft products produced by people in their community to be evaluated; aesthetic values of transport, it would reflect the community's thoughts and feelings, without money to be made tangible, after the emergence of work in a team environment has customs and traditions must be formed.

Introduction

Present and future cultural-scientific world, is aimed at the one-dimensional. With this approach also a form of universal values, in fact, is truly a loss of identity. Cultural elements are transmitted from generation to generation through education. In families, villages, in the city, schools, media, chat in the same language and mind, it goes to the speaker. Culture, the idea of crop yield, planted area is proportional per unit. This is where the nation's people.

Reflecting a nation's cultural values, scientific-technical etc. developments in the field level and crafts shows in the development level of the same parallels. Centuries of art in society and lifestyles has played an active role. Of human societies produce products handicrafts in order to evaluate the aesthetic values, transportation, the community's thoughts and feelings would reflect the financial money without it is manufactured, the work in the emergence after the environment a number of customs and traditions make up must have the in transmitting crafts.

Anatolian culture in the production of hand knitting, Turkish culture Pazırık carpet carpet along with Seljuk and Ottoman periods were heard all over the world(1). After the war, the Turks came to Anatolia in 1971 Mu-

İlçegit rich in art, culture and civilization were brought. The Turks have encountered instances where their design approach and methods associated with. In all settled in during the Seljuk Turks of Central Asia's nomads and tents at night by improving the processing has continued. (2)

Yet the overall vision is one of Turkey. Of course in this general view of the factors affecting the share of local and regional characteristics, is great. Expanded the geographic area of, or mountain, river and lake basins and the limited geographical LaLa veins, history, ancient cultural influences, religious, social and economic change and development of all clothing as is influenced(3).

The Lace Production Objectives

Anatolia is also the first woman that comes to mind is clothing. The women's accessories, clothing and colorful headscarves that creates identity. This covers the circle, or so-called "Yemeni paçı" "kalemkâr" printing of fabrics and patterns are recognized by name once in parallel, our Anatolian women entertained by one of our craft is decorated with art and has been used. Source of lace in the face of a normal response to the two-dimensional, three-dimensional thin as lace, a Turkish recipe is done. Lace an unlettered people are using a variety of communities as a means of communication acceptable. Starting to settle down in this way to balance the male-female relations a society, as in other textile arts, most vibrant and vital issues in this way someone else has managed to communicate. The art of lace and decorated with different techniques and functionality in time when you go beyond, women now have in place a work of art inside begins to search for meaning. The account gives you love. Much happiness to be born, to die so sad places.

Personal values were transferred to lace. I have been in the lace, you have been, have been lovers. And in fact there has been falling. So that the daily psychological state has opened the door himself. Life full of memories when the size value of any lost without, from the cradle to the grave words correctly than girls at birth, per ayah cover home, and throughout his life, this mask is married or single, to occur by early lace embellished them, and that the mask will move. Quiet but determined resistance of the vote tells

Construction Of Lace, In Isparta And Afyon Use The Region

The composition is designed in a closed cotton yarn silk lace, beads, stamps, plastic rings are used. Artists in making lace, flowers, fruits, vegetables, animal forms which reflect the issues, as well as symbolic, naturalistic, anti-naturalistic design exhibitions. Adorned with lace around the women's clothing pieces, hair ornaments, as well as parts of folk literature Levnirini miniatures, Leopard and is located in Van Mour'un picture.

It was used, according to crochet lace, linked lace, thread lace, needle lace names and given by function names or variable lace materials, the tools readily available, or even anywhere at any time applied art has become.

Today, beaded lace veiling decreases, and even fewer of them are covered in lace yarn takes place. Lace yarn so much of the impact of technology is spreading. Synthetic fibers produced in any color more vibrant, or even a few colors of thread, called the marbled occurred. That women with marbled yarn, yarn of different colors, different patterns are made of. The vote to make it easier to break led to a more structured and easy to live spectacular, helped to produce light lingered. Composition of the time so I kind of rich lace and even provided the names of the lace, even to rise because obduran is only slightly.

Sometimes there are attached to lace a new leaf, a branch led to the creation of lace. This situation is most

noticeable in lace yarn. Lace yarn production has improved so much that predispose to the development of new techniques that are new to lace, lace making more colorful and eye began to be more pleasant.

Oguz tribes settled in the region of Isparta, Anatolia. The Turkish stamp was struck by the beauty of nature and the Mediterranean region is one of the most beautiful urban centers. Neighboring provinces of Isparta and Afyon, local life and culture and even clothing to be worn for many different features, even when they complement each other by wrapping lace pain. Lace meaningful craftsmanship which has created an art by women of color was no longer speaking. Women in the art of happiness, tears of birth and death times were committed from the heart.

Differences in local art shows before, lace, lace is now a common form of transport, which must be easily led to technical advances have paved. Prepared only for the purpose of Ispartada lace veil, in the Afyon region, point to the beginning of our girls, while their heads covered at least nine colors and types of lace veil has been prepared.

External migration in the Republic of Turkey in Afyon nedeyle Practice which became a commercial lace, and district in the center of options as women have returned to our jobs, making lace with a lot of our women have started earning. Those earning more income, with orders coming from foreign countries has steadily expanded and formed the lace trade. Most trade in lace, thread lace was preferred.

Pruning of Isparta rose culture and produced lace share of more çoktur Ispartanın lace trade max Uluçborlu district is made, other districts and centers use and dowry for the purpose of being prepared(4). Afyon güciler people outside this region because of the more developed of the lace trade. Because of the province of Afyon, each of the districts and villages of the people working at home is one person out of the country has become easier to trade opportunities. Prepared by culture of lace roses of Isparta, Afyon Province whether the trade opportunities within the family, is sold abroad.

Lace Variety

Lace, used vehicle, according to materials and construction techniques if known:

1 - by loss of material used:

1.1. Of crochet lace

1.2. Needle lace

1.3. Of hairpin lace

2 - Used equipment that:

2.1. Beads and lace

2.2. Lace stamps

2.3. Lace yarn

3 - According to the technique used:

3.1. The technique of crochet lace

3.2. With the needle lace technique

3.3. Hairpin lace are made with

Crochet lace

Synthetic fibers are used today. To crochet and knit zencirek is taken. Chain consisting of loops, in the form

of order is placed on top of the motifs.

Needle lace

It seems to belong to the master and filled with a rich variety of needle lace, known among the people of Anatolia have their symbolic meaning⁽³⁾. Needle lace as the head of the writing of the vote, sericulture has been developed and where the main material is silk. Writing in the construction of needle lace is pulled to the edge of a giraffe. Loops as you go on it, to be implemented in different ways according to the motifs occur. This stitching is done with a great potter (5).

Lace and Beads

The main materials are glass beads and thread. Naine was used in the production of beads. Apart from metal flakes beads, plastic washers, rings and even the hose is used even in sumum. As a tool awl, needle, pin, and used the shuttle. Beads, lace and crochet and needle work, lace is used more than once.

Lace beads were made according to the names used:

Lace the yarn

Flower-loving women in the hands of yarn according to the changing seasons, the richness of color and form with awl shaped

Conclusion

Our country has a rich tradition of handicrafts. But they are forgotten and lost due to various social reasons, and because of migration or our country, whether commercial interests are made to foreign countries. This is our culture and transportation, must be passed before the disappearance. These efforts should be supported by institutions and not as personal and corruption must stop. However, the state will establish a "Turkish Handicraft Design Center" according to each region's needs in particular will also support the marketing business for the state could help should be supported by institutions.

This issue seriously if it was treated, on the one hand about the villages, revenue will increase by the city to the migration rate will decrease, a yard at home in our original souvenirs through the external credibility will the and foreign exchange revenues will increase.

Turkish motifs woven fabric originally started by taking advantage of our textile industry and also inspired by Turkish designs and form motifs that make new creations, our fashion industry foreign markets have begun to provide a wide vague. Same pace and pattern of the original Turkish form of the wounded should be considered in the design attention.

References

1. Ahmet Ayar; Traditional Turkish art of hand weaving, Konya, 2000
2. Fatma Özcan "Shagya Kandıracık and local culture and art in the mid-Manal hand embroidery", 3, 22, s.56, 1994
3. Sabahatün Türkoglu, "The Anatolian folklore: Women's Clothing: Women's clothing in the influence" (UMİ), our MARMARA 23, s.58
4. Naciye Kuyumcu: İsparta (Burdur) rose lace, Turkey, our number 22, pp. 43
5. Ayten Altın Özalpın Delavay'ı Ağrı (Türkiye), sayı: 4/1, s.11
6. Arzu münir, the needle lace, Jo of Culture and Arts, pp. 26

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ